

**Particularități structurale ale termenilor tehnici
(domeniul referențial al telecomunicațiilor)**

Svetlana Caterenciuc,
doctorandă, UPSC „Ion Creangă”

Abstract

The derivational process of the technical terminology includes both traditional affixes (prefixes and suffixes) and prefixoids which have been included in the affixational process in the situation when combined with independent bases of conceptual words.

Key-words: *derived term, etymology, prefix, suffix, prefixoid.*

În vederea evidențierii unor tendințe structurale în terminologia tehnica engleză, sunt aplicate atât metode lingvistice tradiționale, cât și metode împrumutate din diverse științe conexe: metoda distributivă, metoda analizei derivaționale, metoda analizei componentiale, metoda grafică, metoda statistică și metoda de sinteză.

Putem remarca că unitățile terminologice tehnice pot fi constituite din elemente formative greco-latine, care, ca rezultat al fenomenului de lexicalizare semantică, pot exista independent (*phone, radio, audio, telly*). Având în vedere vecinătatea elementului formativ (posibilitatea combinatorie a acestuia), observăm că ele intră în combinație cu alte elemente greco-latine, cu afixe sau cuvinte autonome din limbă.

Altfel spus, în terminologia tehnică observăm că afixoidele sunt elemente de compunere livrescă, ceea ce denotă faptul că sunt capabile să intre în relații derivaționale cu baze derivate libere în sincronie. În funcție de cele enunțate, realizăm următoarea clasificare a termenilor tehnici, în funcție de modelele structurale:

1. Termeni tehnici compuși:

A. Compuse savante propriu-zise:

- *combinările a două elemente de compunere (sau prezența unui radixoid):*
microphonic, ondoscope, radiostat etc.

- *combinările a trei elemente greco-latine: radiogonioscope, radiomicrometer etc.*

B. Compuse savante prefixate: *interferrometer, recordogram etc.*

2. Termeni tehnici derivați:

A. Derivate prefixate:

- *prefixoid + lexem din vocabularul general: microcomputer, microcircuit, midfrequency, microprocessor, multiline, multiprocessing etc.*

- *prefixoid* + *unitate lexicală autonomă (în sincronie)*:
radioteletypewriter, teleautograph, telephotography, telephone, telegraph, telegram etc.

B. Derivate sufixate:

- *unitate lexicală autonomă (în sincronie)* + *sufix*: *microphonic, microphonism, monochromatic, telegraphic, telegraphist, telegrapher* etc.

Noutatea structurală în limbă, intervenită în ultima jumătate de secol, constă în formarea unor compuse din trei sau patru teme greco-latine (în domeniul telecomunicațiilor, asistăm doar la prezența termenilor în componența cărora intră trei elemente formative). Organizarea internă a acestora e în trepte, după cum s-a afirmat, dar la altele, potrivit definiției, mecanismul care le generează se aseamănă mai degrabă cu o încrucișare lexicală (*microtelephone* < *micro(phone)* + *tele-phone*). În supracompunere, se pleacă de la structuri binare existente, cărora li se alătură noi elemente formative, pentru a realiza denominarea referenților și a completa un câmp noțional.

Ternari sunt termeni ca *microoscillograph, microtelephone, microphotometer* etc.

Clasificarea structurală care are la bază numărul de elemente de compunere ar putea fi ilustrată de termenii pluriradicali:

a) binari: *otophone, micrograph* etc.

b) ternari: *oscillosynchroscope, pantelephone, radiotechnology* etc.

O problemă însă rămâne a fi denumirea adecvată a afixoidelor plasate în interiorul cuvântului, în situația în care un cuvânt este format prin combinarea directă a mai multor elemente formative: *radioautograph, telecinematography* etc.

În general, vocabularul specializat se îmbogățește urmând tiparele general-valabile la nivelul lexicului comun, derivarea fiind destul de productivă.

În terminologia tehnică engleză, sunt înregistrați termeni formați prin derivare afixală cu ajutorul prefixelor *ac-, anti-, co-, de-, dis-, extra-, inter-, mis-, non-, over-, re-, super-, un-, under-* etc.: *accumulator, antinoise, decoder, discharge, intercommunicator, misconnection, noncontact, rebroadcast, retransmit, superconductivity, uncharged, underloaded* etc.

Sufixe caracteristice terminologiei tehnice sunt: *-ability, -age, -al, -ance, -tion, -ed, -er, -ic, -ing, -ity, -ive, -ize, -ment, -ness, -or* etc.: *resetability, linkage, circuital, reflectance, antireaction, disconnected, programmer, microphonic, conducting, transmissivity, conductive, digitalize, equipment, brightness, processor, rejector* etc.

Pe lângă derivarea cu prefixe și sufixe, terminologiei tehnice îi mai este caracteristică și derivarea cu prefixoide, care a fost inclusă de către noi în derivarea prefixală. În limbajul tehnic englez, sunt frecvente următoarele prefixoide: *auto-, bi-, crypto-, electro-, ferro-,*

macro-, micro-, mono-, multi-, photo-, radio-, tele-, thermo- etc.: *autocode, biphone, cryptocommunication, electroconductibility, ferroresistant, macrocircuit, microcomputer, monophone, multiprocessor, multiaddress, phototelephony, radiotechnology, radioresistance, telecommunication, teleman, thermobattery, etc.*

Majoritatea prefixelor utilizate în procesul de derivare a termenilor sunt de **origine latină** (de exemplu, *extra-, dis-, infra-, inter-, non-, pre-, re-, sub-, super-, trans-, ultra-* etc.), numărul celor cu **etimologie greacă** (de exemplu, *anti-, apo-, di-dia-, hyper-, hypo-* etc.) și **germană** (de exemplu, *in-, mis-, out-, over-, semi-* etc.) fiind de aproximativ două ori mai mic decât al celor de origine latină (din latină – 18, din greacă – 8, din germană – 7).

În continuare, vom prezenta aspectul cantitativ al sufixelor folosite la derivarea termenilor tehnici. Și în acest caz, ca și în situația prefixelor, se observă că predomină numărul sufixelor cu **etimologie latină** (din latină – 17: *-ability, -able, -al, -ary, -ary, -escence, -or, -ory, -ure* etc.). Sufixe de **proveniență greacă** sunt în număr de nouă (de exemplu, *-ic, -ics, -ism, -ist, -ite* etc.), iar grupurile sufixelor de **etimologie franceză** (de exemplu, *-ation, -ify, -ize, -ment* etc.) și **engleză** (de exemplu, *-ed, -en, -ing, -less, -ness, -ry, -y*) sunt formate din șase și, respectiv, șapte sufixe.

Analizând etimologia prefixoidelor utilizate la derivarea termenilor tehnici, am ajuns la următoarea concluzie: inventarul prefixoidal este dominat de prefixoide de origine elenă (în comparație cu numărul de prefixe și sufixe de origine latină); de exemplu, prefixoide cu **etimologie greacă**: *aero-, auto-, electro-, iono-, macro-, mega-, micro-, photo-, poly-, tele-, thermo-, tribo-, tropo-* etc.). Prefixoidele de **proveniență latină** sunt 11 la număr (de exemplu, *audio-, bi-, ferro-, milli-, mini-, multi-, omni-, radio-, uni-* etc.) și doar câte un prefixoid este de **origine engleză** (*mid-*) și cu **etimologie necunoscută** (*magneto-*).

În urma analizei cantitative a afixelor întrebuițate la formarea termenilor tehnici derivați, am ajuns la următoarele concluzii: 1. sistemul derivațional prefixal este mai numeros (33 de prefixe și 39 de prefixoide) decât cel sufixal; ca urmare a includerii de către noi a prefixoidelor în sistemul afixal, în situația combinării acestora cu lexemele autonome în sincronie, au loc tendințe de renovare a inventarului afixal; 2. sistemul derivațional sufixal este constituit din 39 de sufixe.

Bibliografie

1. Cuciuc, N., „Afixoidarea în terminologia medicală”, în *Revista de Lingvistică și Știință Literară*, Chișinău, 1997, nr. 1, pp. 80-84.
2. Dimitrescu, F., „Trăsăturile specifice ale compunerii în limba română actuală”, în *Studii și cercetări de lingvistică*, anul XXI, București, Editura Academiei Române, 1970, vol. IV, pp. 325-334.
3. Dumbrăveanu, I., „Controverse privind statutul unor entități glotice”, în *Analele științifice ale USM*, 2006, pp. 284-287.